

Gönderim Tarihi: 15.02.2018

Kabul Tarihi: 30.04.2018

**DİLLER ARASI BİÇİMSEL VE İŞLEVSEL
FARKLILIKLARIN ROLÜ: ÖZNEMLİK KİPİ ÖRNEKÇESİ¹**
**Role of Morphological and Functional Differences between Languages:
The Example of Subjective Mode**

Yusuf TOPALOĞLU

Öğr. Gör. Dr. Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü
ytopaloglu@nku.edu.tr

Çalışmanın Türü: Araştırma
ORCID ID: 0000-0003-2832-6902

Öz

Bu çalışmada, karşıtsal dilbilim çerçevesinde diller arasındaki farklı öğelerin ediniminde karşılaşılan zorluklar incelenmektedir. Araştırma konusu, öznellik kipidir. Değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan öğrenciler, bu kipin ediniminde zorlanmaktadır. Gerçekten bu zorluklar, öğrencilerin öğrenim seviyelerine göre değişmekte midir? Öğrencilerin zorlanmalarına, iki dildeki kipin biçimsel ve işlevsel farklılıklarının yol açtığını ileri sürmekteyiz. Bu varsayımın sağlamasını yapmak için, 100 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde bir tutum sormacısı uygulanmıştır. 34 sorudan oluşan bu tutum sormacısı, Fransızca öznellik ve bildirme kiplerinin kullanımına ve öğrencilerin görüşlerine yönelik hazırlanmıştır. Fransızca öznellik kipi kullanımına yönelik elde edilen verilere göre, 4 grup arasında başarı farkı bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Karşıtsal dilbilim, Öznellik kipi, Yabancı öğe

Abstract

In this study, within framework of contrastive linguistics, the difficulties encountered in the acquisition of different items between languages are examined. The subject of the research is subjunctive mode. Having different levels of language learning may have difficulties in the acquisition of this modality. These difficulties change according to different learning levels of students? We are going to assert those morphological and functional differences lead to compulsion. We implemented a questionnaire of attitudes consist of 34 questions on a sample of 100 students. According to obtained data, there was not a significant difference between four groups.

Keywords: Contrastive linguistics, Subjunctive, Foreign item

Giriş

İlk olarak doğumundan itibaren doğal süreçlerle edinilen ana dili, öğrenilecek diğer diller için kaynak dil durumundadır. Söz konusu dilin dışında öğrenilen dillerin her biri, bir yabancı dildir. Öğrencinin edinim süreci boyunca öğrendiği her farklı dile, ana dilinin dışında daha önce

¹ Bu araştırma, 25-28 Mayıs 2016 tarihleri arasında Belgrad'da düzenlenen "Second International Symposium on Language Education and Teaching – ISLET" bilgi şöleninde, "Fransızca Öznellik (Subjonctif) Kipinin Kullanımı ve Öğrenci Tutumlarının Dil Seviyesine Göre Değişimi" başlığı altında sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş makale biçimidir.

edindiği dillerin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ayrıca önceden öğrenilen bu sözünü ettiğimiz diller, yabancı dil edinimini olumlu ya da olumsuz olarak birçok açıdan etkilemektedir (Lado, 1957; Bouton, 1984; Porcher, 2003; Gaonac'h, 2009). Bunlardan en önemlisi, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki türlü yapılan ve ana dili sistemleriyle hedef dil sistemlerinin karışması sonucu ortaya çıkan *aktarma* (fr. transfert) olgusudur. Olumlu aktarma, hedef dilin edinimini kolaylaştıran bir uygulamadır. Olumsuz aktarma ise, hedef dilde kullanılan becerilerle ana dilindeki becerilerin farklı olmasından kaynaklanan ve ikinci dil edinimi sürecine zarar veren bir olgudur. Aktarma, işlevsel olarak yeni bir davranışsal etkinliğin içerisinde, daha önce edinilmiş davranış varlığının sürekliliği, yeni karşılaşılan durumlarda daha önceki bilgilerin uygulanması ve etkinleştirilmesidir (Corder, 1981, ss. 99-100).

Yeni bir dil öğrenirken öğrenciler, ana dillerine başvurarak aktarma yaparlar ve edinmeyi daha çok kolaylaştırmayı amaçlarlar. Bu nedenle, farklı dillere ait farklılıklar ve benzerlikler, aktarma olgusuna ikinci dil ediniminde önemli bir rol üstlenmektedir. Kaynak dil ile hedef dil arasındaki sessel, sözcüksel, biçimsel, sözdizimsel ve anlamsal benzerlikler, dil edinim sürecinde olumlu aktarma yapılmasını sağlamakta; farklılıklar ise, olumsuz aktarmaya yol açmaktadır. Yabancı dil edinimi sürecini zorlaştıran olumsuz aktarma, *girişiklik* (fr. interférence) denen olgunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Březinová, 2009, s. 7). Girişiklik, kaynak dilin veya daha önce edinilmiş bir dilin kullanım alışkanlıklarının yeni öğrenilecek bir dilde kullanılmak üzere aktarılırken ortaya çıkan yanlışlardır. Dolayısıyla, hedef dil edinirken oluşan yanlışlar, dil edinim sürecinin zorlaşmasına yol açmaktadır. Olumsuz aktarmadan kaynaklanan yanlışlar, her iki dil sisteminin karşıtlıklarından ortaya çıkmaktadır. Söz konusu yanlışlar, karşıtsal dilbilim çerçevesinde karşıtsal çözümleme (fr. contrastive analyse) yöntemiyle belirlenmektedir (Lado, 1957). Karşıtsal çözümleme süreci; her iki dili *tanımlanma*, ayrıntılı karşılaştırma için iki dilin de öğelerini *seçme*, benzer ve farklı alanları *karşılaştırma*, yanlışa neden olan olası alanları *tahmin etme* aşamalarından oluşmaktadır (Trawiński, 2005, s. 11). Yabancı dil ediniminin daha başarılı ve verimli olmasını sağlamak için, aktarma stratejisi temel alınarak, karşıtsal çözümleme süreci aşamaları uygulamaya konulmalı ve böylece her iki dilin benzer ve farklı yönleri saptanmalıdır. Dolayısıyla bu çalışmamızda, bir ulam olarak Fransızca ve Türkçede bulunan öznellik kipliğini, karşıtsal çözümleme aşamalarından her iki dilin benzer ve farklı alanlarını *karşılaştırma* yaparak incelemeyi amaçlamaktayız.

Dilsel öğelerin yapısal ve işlevsel yönleri ile ilgili Lado (1957), dilsel benzerliklerin dil edinimini kolaylaştırdığını, farklılıkların ise, zorlaştırdığını ifade etmektedir. Diğer taraftan Wagner (1982, s. 219) de, iki dil arasındaki dilsel farklılıkların edinim zorluklarına yol açacağını belirtmektedir. Öte yandan Odlin (1997, s. 36-37) de; hedef dilde edinilen yapılar, ana dildekilerden farklı olduklarında, öğrencilerin o yapıları kullanmaktan kaçındıklarını ifade etmektedir. Ancak Weinreich (1986), dil ediniminde yabancı öğelerin dil ediniminde ilgiyi daha çok çekeceğini ileri sürmektedir. Biz de bu çalışmamızda, Lado'nun öne sürdüğü "dilsel benzerlikler dil edinimini kolaylaştırır, farklılıklar zorlaştırır" teorisi çerçevesinde, Türk üniversite öğrencilerin Fransızca öznellik kipi kullanımını ele alarak ve bu kipe öğrenci tutumları açısından yaklaşarak Fransızca öznellik kipi ediniminde yaşanan zorlanmaların sebeplerini belirlemeyi amaçlamaktayız.

Çalışmamızda, üzerinde duracağımız sorular şunlardır: Değişik dil öğrenim seviyelerine göre, Fransızca öğrenirken en çok hangi konuda ve alanda zorlanılmaktadır? Öğrencilerin yabancı dil öğrenimine, dilsel benzerlik ve farklılıklara, Fransızca öznellik kipine karşı tutumları nelerdir? Öğrencilerin, öznellik kipine yönelik tutumları ve gerçek pratikleri tutarlılık göstermekte midir? Fransızca öznellik kipi kullanımında, değişik dil öğrenim seviyelerine göre, öğrencilerin başarı oranları ne durumdadır?

Bu sorulara cevap bulabilmek için, öncelikle kiplik olarak Türkçe ve Fransızcada bir ulam olarak var olan öznellik kipliğinin iki dildeki benzer ve farklı alanlarını karşıtsal yaklaşımla ele alacağız. Söz konusu karşılaştırmadan çıkacak sonuçlar değerlendirildikten sonra, öğrencilerin öznellik kipi ediniminde zorlanmalarıyla ilgili bir varsayım ileri süreceğiz. Daha sonra varsayımın geçerliliğini sınamak için kullanılan yöntemle değinecek ve elde edilen bulguları inceleyip bir sonuca ulaşacağız.

1. Fransızca ve Türkçe Öznellik Kipliğinin Karşıtsal İncelemesi

Fransızca öznellik kipi; sözdizimsel, anlamsal, biçimsel ve işlevsel açıdan ele alınması gereken bir kiptir. Sözdizimsel olarak tamamlayıcı yan tümcede bulunur. Anlamsal açıdan incelendiğinde ise yan tümcedeki fiilin bildirme kiplerinde ya da öznellik kipinde çekilmesi, olgunun gerçek ve gerçek dışılığını yansıtmaktadır. Söz konusu durum, konuşucuya bağlı olmakta ve anlam karışıklığına yol açabilmektedir. Biçimsel olarak, 1. ve 2. çoğul şahıslarda {-i-}, diğer şahıslarda boş {Ø} biçimbirimlerle gösterilmektedir. Sadece bu iki biçimle görünen ve Fransızcada 18 farklı işlevi karşılayan öznellik kipi, Türkçede ad-fiil, zarf-fiil, sıfat-fiil, bildirme kipleri biçimbirimleri, istek, emir, yeterlilik, gereklilik, şart kipi gibi 22

farklı biçime karşılık gelebilmektedir (Bosnalı & Topaloğlu, 2015, ss. 273-284).

Türkçe yazılmış Fransızca dil bilgisi kitaplarında sadece *dilek-istek* kipine eşdeğer olarak gösterilmesine karşın, Fransızca öznellik kipinin kullanım alanları incelendiğinde, aslında Türkçede dört farklı işleve yani *istek*, *emir*, *gereklilik* ve *şart* kipine eşdeğer olduğu anlaşılmaktadır. Ancak söz konusu dört kip de kendi içlerinde farklı kullanım alanlarına ayrılmaktadır. Dolayısıyla, karşıtsal bir yaklaşımla Fransızca öznellik kipi ile Türkçede eşdeğeri olduğu ileri sürülen yapıların işlevsel benzerliklerini ve farklılıklarını inceleyip açıklığa kavuşturmak gerekmektedir (Topaloğlu, 2015).

Öznellik kipi Fransızcadada, anlamsal olarak yakarış, emir, sınırlama, ünlem veya istek bildiren *bağımsız tümcelerde* işlev bulmaktadır (Delatour, Jennepin, Léon-Dufour ve Teyssier, 2004; Cellard, 1996, s. 16). Ancak Türkçedeki kiplerde, bu işleve eşdeğer bir kullanım yoktur. *Önem* belirten Fransızca tümcelerde, *önemli olmak* fiili veya *kişisiz* kullanımda iki türlü karşımıza çıkan öznellik kipinin bu işlevine Türkçede, farklı işlevler karşılık gelmektedir. *İlgi* adlarında, genel olarak bildirme kipi kullanılır ancak yerine adil gelen ad, en üstünlük derecesi ile sınırlandırılırsa ve belgisiz olursa öznellik kipi kullanılır (Cellard, 1996). Bu kullanım Türkçede ise, farklı yapılara karşılık gelmektedir. Fransızca öznellik kipi, *seçenek* ya da *neden* belirten tümcelerde işlev kazanmaktadır (Cellard, 1996, s. 36). Türkçede ise, *seçenek* ya da *neden* belirten tümcelerde farklı biçimler işleve konmaktadır. *Duygu* belirten ifadelerde Fransızca öznellik kipi çok yaygın kullanılmaktadır. Türkçede ise, *duygu* ifadelerinin birbirinden farklı kullanım alanlarıyla karşılaşılabilir. Fransızca öznellik kipi *şüph*e, *kuşku* ya da *belirsizlik* belirten eylem veya yapılarla işlev kazanmaktadır. Ancak böyle bir kullanım, Türkçede herhangi bir kiple yapılabilmektedir.

Öznellik kipinin işlevlerinden bir diğeri, *yargı* ifadeleridir. Türkçede ise *yargı* ifadeleri için, farklı yapılar kullanılmaktadır. Fransızcadada *amaç* bildiren ifadelerde, öznellik kipi işlev görmektedir (Dubois ve Lagane, 2005, s. 142). Ancak Türkçede amaç belirtme, farklı yapılara karşılık gelmektedir. Fransızca öznellik kipi, *olasılık* ifadelerinde bir işleve sahiptir (Cellard, 1996, s. 41-42). Türkçede olasılık ifadeleri ise, *yeterlilik* ya da *filimsi* yapılarıyla işlev kazanmaktadır. Öznellik kipi, Fransızcadada *olgunun gerçekleşme* durumunu *sınırlayan* ifadelerde öne çıkar (Cellard, 1996). Türkçede ise bu işleve, genelde zarf fiil karşılık gelmektedir. *Zıtlık* anlamı taşıyan bağlaçlardan sonra öznellik kipi kullanılmaktadır. Türkçede ise, buna karşılık olarak ad-filler kullanılmaktadır. Fransızcadada anlamsal olarak *izin*

verme, uygun bulma, yasaklama ifadeleri taşıyan temel tümcenin yan tümcesinde öznellik kipinin kullanımı söz konudur. Ancak Türkçede, öznellik kipinin böyle bir işlevi yoktur. Fransızcada, *öncelik-sonralık* ifade eden bağlaçlardan sonra öznellik kipi işlev kazanmaktadır (Dubois ve Lagane, 2005, s. 140). Türkçede ise bu kullanım, genelde zarf-fiillerle işleve konmaktadır. Öznellik kipinin ayrı bir kullanım alanı olarak *kişisiz* kullanımlara başvurulur. Türkçede, öznellik kipinin bu işlevine eşdeğer olarak uygun düşecek herhangi bir biçim kullanılabilir. *Gereklilik*, Fransızcada en sık karşılaşılan kullanımlardan biridir ve yan tümcede her zaman öznellik kipi ile gösterilir (Cellard, 1996, s. 22). Türkçede ise gereklilik kipi; gerekme, zorunlu olmak işlevleri bakımından öznellik kipine eşdeğerdir. Ancak gereklilik bildirme dışında; hem{-Dİr} bildirme eki *olmak* yardımcı fiili hem ol- fiilinin gereklilik kipi {-Dİ} hikâye eki ile genişletilerek hem de ne, nasıl, nereye gibi soru adilleri ile çok farklı kullanım alanları bulabilmektedir (Korkmaz, 2009, s. 693-702). Dolayısıyla, Fransızca öznellik kipinin gereklilik işlevi ile Türkçedeki gereklilik kipinin tam anlamıyla birbirlerine eşdeğer olduklarını öne sürmek yanlıştır.

Öte yandan, Fransızcada öznellik kipi, *şart* belirten tümcelerde ifadesini bulmaktadır. Türkçede, Fransızca öznellik kipinin bu işlevine eşdeğer olarak *şart* kipi mevcuttur. Ancak Türkçede; dilek-şart, *şart* kipi kuran {-sA} ve dilek kipi kuran {-sA} eki olarak üç ayrı başlık altında incelenmektedir. Dilek-şart; {-sA} eki ile kurulan, bir oluş ve kılışı *şart'a* ya da dilek, istek ve niyet'e bağlayan bir tasarlama kipidir. Tek başına bir yargı taşımaması, bu kipi diğer *şart* bildiren tasarlama kiplerinden ayırır. *Şart* kipi kuran {-sA} eki ise, temel tümcedeki yargının gerçekleşmesini şarta bağlar ve tek başına yargı bildirmeyen tasarlama kipidir.

Dilek kipi kuran {-sA} ekine gelince, dilek-şart kipi içerisinde yer alan bu kip, daha şarttan isteğe yönelmiş *niyet* ve *tasarlama* şeklinde *istek* ya da *dilek* işlevindedir (Korkmaz, 2009, s. 676-693). Dolayısıyla, Fransızca öznellik kipinin *şart* bildiren işlevi ile Türkçedeki *şart* kipinin birkaç işlevi dışında, ikisi birbirlerinden farklıdır. Öte yandan, Fransızcada öznellik kipinin, *istek* belirten bütün kişisel oluşumların yan tümcelerinde bir işlevi bulunmaktadır. Ayrıca bu kipin, temel tümce gerektirmeyen *emir* kullanımı da vardır. Bu iki işleve eşdeğer olarak Türkçede istek ve emir kipleri bulunmaktadır. Ancak Türkçede istek kipi ve emir kipi konuları tartışmalıdır. Türkçe dilbilgisinde, kipler ve bunların içinde bulunan istek kipi doyurucu bir açıklamaya ve sınıflandırmaya kavuşturulmamıştır. Bu konu, ayrıntılı bir şekilde *Türk Gramerinin Sorunları I-II (Bildiriler)* (2011) adlı kitapta ele alınmıştır.

İşlevsel bakımdan, emir biçimbirimlerinin istek görevinde kullanıldıkları ve aslında emir, dilek, temenni, dua şeklinde istek bildirdikleri ileri sürülmektedir. Özellikle 1. şahıs teklik ve çokluk çekimleri yani {- (y)-AıIm-}, {- (y)-AlIm-} ekleri tartışmalıdır. Özellikle 2. ve 3. şahıs istek kipi çekimleri üzerine çalışma yapan Gürer (2002, s. 2-4), bu çekimler halk ağzına, deyimlere ve tarihî lehçelere uygun olsa bile, ölçünlü yazı dilimize yabancı olacağını belirtmektedir. Öte yandan, Türkçe dilbilgisinde emir ve istek kipi için iki farklı çekim ekinin verilmesini, biçimsel ve işlevsel bakımdan yanlış olduğunu ifade etmektedir. Diğer taraftan Bosnalı (2010), diğer bazı Türk dillerinde, analitik yapı yönünde bir tercih söz konusuysen, Türkiye Türkçesinin sentetik yapı yönünde bir tercihe gidildiğini ifade etmekte ve bu bağlamda, Türkiye Türkçesinde öznellik kipinin, çözümlenmeli yapıdaki Fransızcadan farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir.

Böylece, Fransızca öznellik kipinin istek bildiren işlevi dışında, eşdeğeri olduğu ileri sürülen Türkçe istek kipinden farklı olduğu açıktır. Ayrıca Fransızca öznellik kipinin emir işlevi ile Türkçe emir kipi eşdeğer değildir. Fransızca öznellik kipinin yukarıda sıraladığımız geriye kalan diğer kullanımlarının Türkçede eşdeğeri bulunmamaktadır.

Bu karşıtsal inceleme öznellik kipinin, bütünüyle yabancılaşma özelliği taşımadığı gibi tümüyle aynılık özelliği de taşımadığını göstermektedir. Öznellik kipliğinin, Fransızca ve Türkçede biçimsel ve işlevsel bakımından farklı olduğu anlaşılmaktadır. Öznellik kipinin Fransızca işlevsel alanları oldukça geniştir. Türkçedeki bildirme, tasarlama ve neredeyse bütün fiilimsileri kapsamaktadır (Bosnalı & Topaloğlu, 2015, ss. 273-284). Ayrıca Fransızca öznellik kipi kullanım alanları, Türkçede 22 farklı biçime karşılık gelebilmektedir. Sonuç olarak bu karşıtsal inceleme, öznellik kipliğinin iki dilde de gerçekten farklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Lado'un (1957) "dilsel benzerlikler dil öğrenimini kolaylaştırır, farklılıklar ise, zorlaştırır" söylemini temel alan kuramından ve öznellik kipliğinin Fransızca ve Türkçedeki karşıtsal incelemesinden hareketle, dilsel farklılıklara karşın öğrencilerin Fransızca öznellik kipinin öğreniminde birinci sınıftan dördüncü sınıfa doğru başarı ortalamalarının olumlu yönde artmayacağı varsayımını ileri sürmekteyiz. Bu varsayımdan hareketle yapacağımız araştırmanın sonuçları, bu konunun açıklığa kavuşmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

2. Yöntemsel Çerçeve

Nicel yaklaşım çerçevesinde değerlendirilen bu çalışmada, sormaca tekniğini kullanılmış ve sormacada, tutum ve bilgi sorularına yer verilmiştir. Ayrıca sormacada açık uçlu, kapalı uçlu, yarı kapalı uçlu ve derecelendirmeli soru biçimleri kullanılmıştır.

34 sorudan oluşan sormacadaki 18 soru, öznellik kipi ile ilgili öğrencilerin tutumlarına yöneliktir. 16 soru ise, öznellik ve bildirme kiplerinin kullanımıyla ilgili bilgi sorularıdır. İlk 3 tutum sorusuyla, Fransızca öğreniminde en zor konu ve alan saptanmaya çalışılmıştır. Sonraki 7 soru dilsel benzerlik ve 6 soru dilsel farklılıklar üzerine hazırlanmıştır. 2 soru ise, öznellik kipi kullanımına karşı öğrenci tutumları ile ilgilidir. Son olarak, 10 soru öznellik ve 6 soru bildirme kiplerinin kullanımına yönelik bilgi sorularından oluşturulmuştur.

Bu çalışma, Namık Kemal Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında eğitim gören 100 örneklem üzerinde yürütülmüştür. Değişik dil öğrenim seviyelerine göre Fransızca öznellik kipi edinimi ile ilgili farklı tutumları saptamak, elde edilecek verilerin tutarlılığını ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla söz konusu uygulamaya, eşit olarak her sınıftan 25'er öğrencinin katılması planlanmıştır.

Sormacaya katılan öğrencilerin sıklıklarını ve sorularda yer alan her seçeneğin oranını, geçerli oranını ve toplam oranını belirlemek için, SPSS bilgisayar programında sıklık analizi yapılmıştır. Böylece her soruya ve seçeneğe ayrı olarak her sınıftan kaç kişinin cevap verdiği belirlenmiş ve her seçeneğin oranı elde edilmiştir. Daha sonra, sormacada yer alan tutum sorularının birbirine yakın seçeneklerinin yüzdesi toplanıp birbirine eklenmiş ve değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan tüm sınıfların her sorudaki genel ortalaması alınmış ve yorumlanmıştır. Değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan tüm sınıfların bilgi sorularındaki doğru şıklarının ortalaması alınıp ayrı tutulmuş, yanlış cevaplarının yüzdeleri birbirine eklenerek ortalamaları alınmış ve yorumlanmıştır. Önemli bir farkın olup olmadığını belirlemek içinse, % 100 üzerinden % 50 ve üzerinin etkili olduğu kabul edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. En Zor Konu ve Alana Yönelik Öğrenci Tutumları

Öncelikle öğrencilere, “Fransızca öğrenim aşamasında en çok zorlandığınız konu hangisidir?” sorusu sorulmuştur. Sınıfların ortalamalarına göre, % 76,5’lik gibi önemli bir çoğunluk, Fransızca öznellik kipini en zor konu olarak seçmiştir. Buna göre değişik dil öğrenim seviyesi bulunan öğrenciler, Fransızca öznellik kipini en zor konu olarak görmekte-dirler.

Tablo 1: Öğrenimi En Zor Konu

Soru	Sınıf	Futur Simple	Passé Composé	Subjonctif	Conditionnel	Imparfait	Diğer
1	1	%	-	-	88	12	-
	2	%	12	-	80	-	8
	3	%	-	-	72	12	4
	4	%	-	-	66	16	18

“Hangi alanda zorlanıyorsunuz?” sorusu, ayrıca sunulmuştur. “Hem çekim hem de kullanım” seçeneğinin yüzdesi, eşit oranda “çekim” ve “kullanım” seçeneklerine eklenip sınıfların ortalamalarına bakıldığında, % 36,5’lik kesim çekim ve % 51’lik oran ise, kullanımda zorlandığı anlaşılmıştır. Bu bulgulara göre öğrencilerin, fiilin öznellik kipi çekiminde zorlanmadığı ancak öznellik kipi kullanımının bir zorluğa yol açtığı anlaşılmıştır.

Tablo 2: Zorluk Çekilen Alan

Soru	Sınıf	Çekim	Kullanım	Hem çekim hem de kullanım	Diğer
2	1	%	40	28	32
	2	%	20	24	40
	3	%	12	40	40
	4	%	12	40	32

Öğrencilerin, Fransızca öğrenirken en çok zorlandıkları konu olarak öznellik kipini beyan etmemeleri göz önünde bulundurularak, “Subjonctif’i öğrenmek, sizce zor mudur?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 75’lik oranı zor olduğunu ve % 25’lik kesimi, zor olmadığını belirtmiştir.

Bu sorudan elde edilen bulgular, en zor konu ile ilgili sormuş olduğumuz sorudan elde edilen bulgularla tutarlıdır. Öğrencilerin bu beyanına ve öznellik kipi kullanımında zorlanmalarına bakılırsa Fransızca öznellik kipi öğrenimi, gerçekten önemli bir sorun oluşturmaktadır.

Tablo 3: Öznellik Kipi Öğrenimi

Soru	Sınıf	Çok zordur	Zordur	Bilgim yok	Zor değildir	Hiç zor değildir
3	1	%	12	64	-	24
	2	%	8	72	-	16
	3	%	8	64	-	24
	4	%	20	52	-	28

Bununla birlikte, dillerin benzerlik göstermesinin edinimi kolaylaştırıp kolaylaştırmayacağı konusunda öğrenci görüşleri alınmıştır.

3.2. Dilsel Benzerliklere Yönelik Öğrenci Tutumları

Lado’nun “dilsel benzerlikler edinimi kolaylaştırır” teorisi ve öznellik kipinin “yabancı öğe” olma özelliği taşıması göz önünde bulundurularak, “öğrenmekte olduğunuz yabancı bir dilin, ana dilinize veya önceden öğrenmiş olduğunuz bir dile benzerlik göstermesi, öğreniminde size kolaylık sağlar mı?” sorusu sunulmuştur.

Sınıfların ortalamalarına bakıldığında, % 94'lük çok önemli bir kesimin “kolaylık sağlayabilir” yanıtını verdiği görülmüştür. Dolayısıyla değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan öğrenciler, dil ediniminde benzerliğin kolaylık sağlayacağı konusunda hemfikirdir.

Tablo 4: Dilsel Benzerlikler

Soru	Sınıf	Kesinlikle sağlamaz	Kolaylık sağlamayabilir	Bilgin yok	Kolaylık sağlayabilir	Kesinlikle sağlar
4	1	% 8	-	-	64	28
	2	% -	8	-	37	55
	3	% -	4	4	48	44
	4	% -	-	-	40	60

Diğer taraftan öğrencilere, “Subjonctif, ana dilinizdeki bir yapıya (kipe), biçimsel ve işlevsel olarak benzerlik veya farklılık gösteriyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Sınıfların ortalamasına bakıldığında, % 30'u benzerdir cevabını vermiş ve % 16'sı bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Diğer taraftan, % 54'lük oran farklı olduğu görüşünü benimsemiştir.

Tablo 5: Öznellik Kipinin Benzerliği

Soru	Sınıf	Kesinlikle farklıdır	Farklıdır	Bilgin yok	Benzerdir	Kesinlikle benzerdir
5	1	% 8	40	20	32	-
	2	% 8	36	28	24	4
	3	% 4	60	8	28	4
	4	% 16	44	12	28	-

Öğrencilerin % 94'lük gibi çok önemli bir çoğunluğu, dilsel benzerliğin edinimi kolaylaştıracağını bildirmişlerdir. Dolayısıyla öğrencilere, “Subjonctif'in, ana dilinize biçimsel veya işlevsel olarak benzerliği, öğrenimini kolaylaştırır mı yoksa zorlaştırır mı?” gibi bir soru yöneltilmiştir. Bu sorudan elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 84'lük gibi çok önemli bir çoğunluğu kolaylaştıracağı görüşünü benimsemiştir.

Tablo 6: Öznellik Kipi Ediniminde Benzerliğin Etkisi

Soru	Sınıf	Kesinlikle zorlaştırır	Zorlaştırır	Bilgin yok	Kolaylaştırır	Kesinlikle kolaylaştırır
6	1	% -	12	8	50	30
	2	% 4	-	8	56	32
	3	% -	12	4	64	20
	4	% 4	12	-	44	40

Öğrencilerin Fransızca öznellik kipini en zor konu olarak görmeleri altında, öznellik kipine ana dillerinde bir karşılık bulamamalarından kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemek içinse, “Subjonctif'in ana dilinizde denkliliği / karşılığı / eşdeğeri var mıdır?” gibi bir soru sorulmuştur. Bu sorudan elde edilen bulgulara bakılırsa, değişik dil öğrenim seviyesi bulunan sınıfların ortalama olarak % 49'u “karşılığı olmayabilir”, % 12'si “bilgin yok” ve % 39'u “karşılığı olabilir” seçeneğini işaretlemiştir.

Bu beyanlara göre, öğrencilerin yarısının öznellik kipinin ana dillerinde bir yapıya eşdeğer olup olmadığı konusunda kafalarının karışık

olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Öznellik Kipinin Ana Dilinde Eşdeğeri

Soru	Sınıf	Kesinlikle yoktur	Karşılığı olmayabilir	Bilgim yok	Karşılığı olabilir	Kesinlikle vardır
7	1 %	4	36	20	24	16
	2 %	20	32	8	24	16
	3 %	12	36	4	40	8
	4 %	16	40	16	16	12

Türkçede tam anlamıyla bir karşılığı olmayan Fransızca öznellik kipi ile ilgili, “Subjonctif’in eşdeğeri, sizce Türkçedeki hangi kiptir? Birden çok işaretleme yapılabilir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin, dört tasarlama kipi ile beraber “hepsi” seçeneğini tercih etmeleri durumunda, “hepsi” kesiminin eşit oranlarda dört kipe de bölüştürüleceği planlanmıştır. Sınıfların ortalamasına bakıldığında, % 75’lik gibi çok önemli bir çoğunluk “istek”, % 44’ü “şart”, % 28’i “gereklilik” ve % 13’ü “emir” kipini beyan etmiştir. Öğrencilerin istek kipini eşdeğer göstermelerinin altında, eğitim-öğretim sürecinde bu kipi eşdeğer olarak öğretilmesi ve Türkçe yazılmış Fransızca dilbilgisi kitaplarında daha çok istek kipi olarak adlandırılması yatmaktadır.

Tablo 8: Öznellik Kipine Türkçede Eşdeğer Kip

Soru	Sınıf	İstek kipidir	Şart kipi	Gereklilik kipi	Emir kipi	Hepsi	Hiçbiri
8	1 %	67	33	46	13	4	8
	2 %	76	32	44	12	12	16
	3 %	76	16	28	4	20	-
	4 %	68	16	44	8	16	8

Türkçe yazılmış Fransızca dilbilgisi kitaplarında öznellik kipi kullanım alanlarının, “dilek-istek kipi” kullanım alanlarıyla bağdaştırıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin bu konudaki görüşlerini almak için, “Subjonctif’in kullanım alanları, Türkçedeki dilek-istek kipinin kullanım alanlarıyla örtüşüyor mu?” gibi bir soru sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin ortalama % 20’si “örtüşmüyor”, % 23’ü “bilgim yok” ve % 57’si “örtüşüyor” cevabını vermiştir. Dolayısıyla bu konuda, Türkçe yazılmış Fransızca dilbilgisi kitapları ile eğitim-öğretim süreçlerindeki öğretim elemanlarının tutumları, önemli bir etkenlerdir.

Tablo 9: Öznellik Kipinin Kullanım Alanlarının Örtüşmesi

Soru	Sınıf	Kesinlikle örtüşmüyor	Örtüşmüyor	Bilgim yok	Örtüşüyor	Kesinlikle örtüşüyor
9	1 %	-	21	13	62	4
	2 %	-	16	28	48	8
	3 %	-	20	28	52	-
	4 %	12	12	24	52	-

Öznellik kipi Türkçeye aktarılırken, öğrenciler için bir zorluğa yol açmaktadır. Dolayısıyla öğrencilere, “Subjonctif’i, ana dilinize çevirisini yaparken eşdeğer bir biçim bulmada zorlanıyor musunuz?” gibi bir soru yöneltilmiştir. Bu sorudan elde edilen ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin

% 61'i "zorlanıyorum", % 6'sı "bilgim yok" ve % 33'ü "zorlanmıyorum" beyanında bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrencilerin % 61'i öznellik kipini ana dillerine aktarırlarken zorlandığını ifade etmiştir. Söz konusu bu zorlanmayı, öznellik kipinin herhangi bir anlamsal değerinin olmamasına ve hangi biçime karşılık geldiğinin tam olarak bilinmemesine bağlayabiliriz.

Tablo 10: Öznellik Kipinin Aktarımı

Soru	Sınıf		Kesinlikle zorlanıyorum	Zorlanıyorum	Bilgim yok	Zorlanmıyorum	Kesinlikle zorlanmıyorum
10	1	%	17	50	4	25	4
	2	%	16	40	12	28	4
	3	%	-	60	4	32	4
	4	%	8	52	4	36	-

Diğer taraftan, öğrencilerin öznellik kipini, gerçekten biçimsel ve işlevsel olarak ana dillerindeki bir yapıdan farklı görüp görmedikleri ve diller arasındaki farklılığın dil edinimine olumlu ya da olumsuz etkisinin olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

3.3. Dilsel Farklılıklara Yönelik Öğrenci Tutumları

Lado'nun (1957) teorisine göre, dilsel farklılıklar dil edinimini zorlaştırmaktadır. Ancak Weinreich (1986), dilsel farklılıkların dil edinimine yönelik çekiciliği artırabileceğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla dilsel farklılığın, dil edinimine karşı merakı artırıp artırmadığını belirlemek için öğrencilere, "Yabancı bir dilin ana dilinizden farklılık göstermesi, bu dilin öğrenimi sırasında sizi isteklendirir mi?" sorusu sorulmuştur. Değişik dil öğrenim seviyesi bulunan öğrencilerin ortalamalarına bakıldığında, % 23'ü "isteklendirmez", % 6'sı "bilgim yok" ve % 71'i "isteklendirir" beyanında bulunmuştur. Bu verilere göre, öğrencilerin çoğunluğu, farklılığın öğrenmeye karşı isteklendireceğini, ilgiyi ve merakı artırabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 11: Dilsel Farklılıklar

Soru	Sınıf		Kesinlikle isteklendirmez	İsteklendirmez	Bilgim yok	İsteklendirir	Kesinlikle isteklendirir
11	1	%	-	40	12	20	28
	2	%	4	24	4	56	12
	3	%	-	12	4	76	8
	4	%	-	12	4	76	8

Weinreich'in teorisi çerçevesinde, öznellik kipi öğrencilere farklı geliyorsa bu farklılığın öğrenme isteği ve merakı uyandırıp uyandırmadığını belirlenmek için, "Subjonctif, size yabancı (çok farklı) geliyor mu?" sorusu sorulmuştur. Ortalamalara göre, öğrencilerin % 74'ü "yabancı geliyor" ve % 26'sı "yabancı gelmiyor" ifadesinde bulunmuşlardır.

Bir önceki soruda öğrencilerin çoğunluğu, yabancı bir dilin ana dillerinden farklılık göstermesi, ediniminde merakı artıracığını belirtmiştir.

Öznellik kipinin yabancı gelmesi, edinimine karşı öğrencilerde ilgiyi ve merakı artırması gerekir.

Tablo 12: Öznellik Kipinin Yabancıllığı

Soru	Sınıf	Kesinlikle yabancı geliyor	Yabancı geliyor	Bilgin yok	Yabancı gelmiyor	Kesinlikle yabancı gelmiyor
12	1	% 24	52	-	24	-
	2	% 12	52	-	32	4
	3	% 8	68	-	24	-
	4	% 16	64	-	16	4

Bir önceki sorudan hareketle, öznellik kipi öğreniminde, farklılığının öğrencilerde merak uyandırıp uyandırmadığını saptamak için “Subjonctif size yabancı geliyorsa bu kipi öğrenimi sizde daha fazla merak uyandırdı mı?” gibi bir soru sorulmuştur. Ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin % 55’i “uyandırmadı”, % 45’i “uyandırdı” cevaplarını vermiştir.

Öğrenciler, öznellik kipini ana dillerindeki bir yapıdan farklı görmektedirler ve farklılığın dil ediniminde merakı artırdığını beyan etmişlerdir. Ancak öznellik kipinin “yabancı öğe” olma özelliği, ediniminde öğrencileri olumsuz yönde etkilediği gibi dil öğrenimindeki farklılığın her zaman ilgiyi çekmeyeceği anlaşılmıştır.

Tablo 13: Öznellik Kipi Öğreniminde Farklılık

Soru	Sınıf	Kesinlikle uyandırmadı	Uyandırmadı	Bilgin yok	Uyandırdı	Kesinlikle uyandırdı
13	1	% 4	50	-	42	4
	2	% 17	37	-	42	4
	3	% -	48	-	44	8
	4	% 12	52	-	24	12

Fiilin öznellik kipi çekimi, diğer kiplerin çekimine göre farklıdır. Dolayısıyla söz konusu farklılığın, öğrencilere zor gelip gelmediğini belirlemek için, “Subjonctif’in fiil çekimi zor mudur?” sorusu sorulmuştur. Ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin % 80’i “zordur” ve % 20’si “kolaydır” beyanında bulunmuştur.

Bu verilere göre, öğrencilerin önemli bir çoğunluğu, fiilin öznellik kipinde çekiminin zor olduğu görüşündedir.

Tablo 14: Fiilin Öznellik Kipi Çekimi

Soru	Sınıf	Çok zordur	Zordur	Bilgin yok	Kolaydır	Çok Kolaydır
14	1	% 25	63	-	8	4
	2	% 16	60	-	20	4
	3	% 8	72	-	16	4
	4	% 20	56	-	20	4

Ayrıca “Fiilin subjonctif çekimi zorsa bu öğrenmeye karşı isteği azaltır mı?” sorusu sorulmuştur. Bu sorudan elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 58’i “azaltır” ve % 42’si “azaltmaz” beyanında bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin önemli çoğunluğu, azaltacağı konusunda

görüş bildirmişlerdir.

Böylece fiilin öznellik kipi çekiminin farklılığı, öğrencilerin öznellik kipi ediniminde bir zorluğa yol açtığını ileri sürebiliriz.

Tablo 15: Fiilin Öznellik Kipi Çekiminin Öğrenmeye Etkisi

Soru	Sınıf	Kesinlikle azaltır	Azaltır	Bilgim yok	Azaltmaz	Kesinlikle azaltmaz
15	1	% 4	50	-	34	12
	2	% 20	40	-	36	4
	3	% -	60	-	32	8
	4	% 12	44	-	36	8

Öğrencilerin, fiilin öznellik kipi çekimini iyi bilip bilmediklerini belirlemek içinse, “Subjonctif kipi çekimini iyi bildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin % 73’ü “düşünmüyorum”, % 13’ü “kararsızım” ve % 14’ü “düşünüyorum” beyanında bulunmuşlardır. Bu bulgulara göre, fiilin öznellik kipinde çekimi, öğrencilerin önemli çoğunluğu için ayrı bir zorluk oluşturmaktadır.

Tablo 16: Öznellik Kipi Çekimi

Soru	Sınıf	Kesinlikle düşünmüyorum	Düşünmüyorum	Kararsızım	Düşünüyorum	Kesinlikle düşünüyorum
16	1	% 25	67	-	8	-
	2	% 16	60	16	8	-
	3	% 12	48	12	28	-
	4	% 22	40	22	12	4

Öğrencilerin tutumlarından elde edilen bu bulgulardan hareketle, öznellik kipi kullanımına karşı öğrencilerin görüşlerine yönelik ayrıca yer verilmiştir.

3.4. Öznellik Kipi Kullanımına Yönelik Öğrenci Tutumları

İlk olarak öğrencilere, “Subjonctif kipinin bütün kullanım alanlarını iyi bildiğinizi düşünüyor musunuz?” gibi bir soru yöneltilmiştir. Bu sorudan elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 70’i “düşünmüyorum”, 25’i “kararsızım” ve % 5’i “düşünüyorum” cevabını vermiştir. Öğrencilerin önemli bir çoğunluğu, öznellik kipi kullanım alanlarını iyi bilmediğini belirtmiştir. Daha önce sormuş olduğumuz en zor konu ve alan sorusuyla bu soru, tutarlılık göstermiştir. Böylece öznellik kipinin kullanım alanları, bu kipi ediniminde önemli bir zorluğa neden olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 17: Öznellik Kipinin Kullanım Alanları

Soru	Sınıf	Kesinlikle düşünmüyorum	Düşünmüyorum	Kararsızım	Düşünüyorum	Kesinlikle düşünüyorum
17	1	% 25	58	13	4	-
	2	% 20	40	36	4	-
	3	% 8	52	32	8	-
	4	% 20	56	20	4	-

Öznellik kipini iyi öğrenebilmek için, bu kipi anlamsal çerçevesini iyi kavramak gerekir. Dolayısıyla, öğrencilere “Subjonctif’in kullanım

mantığını anlıyor musunuz?” şeklinde bir soru sorulmuştur. Sınıfların ortalamalarına bakıldığında, % 66’sı “anlamıyorum” ve % 34’ü “anlıyorum” ifadelerini kullanmıştır. Bu verilere göre, önemli çoğunluğun, öznellik kipinin kullanım mantığını anlamadığı saptanmıştır.

Tablo 18: Öznellik Kipinin Kullanım Mantığı

Soru	Sınıf	Kesinlikle anlamıyorum	Anlamıyorum	Bilgin yok	Anlıyorum	Kesinlikle anlıyorum
18	1 %	8	70	-	28	-
	2 %	4	63	-	29	4
	3 %	4	58	-	30	8
	4 %	8	50	-	41	1

Öğrencilerin, öznellik kipinin kullanım alanlarını iyi bilmedikleri ve kullanım mantığını iyi anlamadıkları belirlenmiştir. Ancak dilsel benzerlikler ve farklılıklardan elde edilen sonuçlar, öğrencilerin beyanına dayalıdır. Bunun gerçeği yansıtmayı yansıtmadığını belirlemek için, gerçek uygulamaları da değerlendirmeye alınmıştır.

3.5. Öznellik Kipi Kullanımı

Öncelikle, öznellik kipinin “istek” bildiren işlevle ilgili öğrencilere, “Je souhaite /Je voudrais / J’ai envie que vous ma chambre.” ifadesi verilmiş ve doğru seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin % 40’ı doğru olan şık “rangiez” ve % 60’ı yanlış olan seçenekleri seçmişlerdir. Bu verilere göre, öznellik kipinin istek belirten işlevini, öğrencilerin tam olarak kullanamadığı belirlenmiştir.

Tablo 19: Öznellik Kipinin İstek İşlevi

Soru	Sınıf	rangez	rangerez	rangeriez	rangiez	aviez rangé
19	1 %	16	16	32	32	4
	2 %	40	-	12	44	4
	3 %	32	-	24	44	-
	4 %	20	8	30	42	-

Fransızcada, ilgi zamirleri ile bağlanan yan tümceler, belirsizlik anlamı söz konusu olduğunda öznellik kipi kullanımını gerektirmektedir. Dolayısıyla öğrencilere bununla ilgili “Je cherche une fille qui trois langues.” tümcesindeki boşluğa gelecek şekilde, doğru olan fiilin öznellik kipi çekimi sorulmuştur. Sınıfların ortalamalarına bakıldığında, öğrencilerin % 17’si doğru olan seçenek “connaître” ve % 83’lük gibi çok önemli bir çoğunluk, yanlış olan fiilin bildirme kiplerindeki çekimleri tercih etmiştir. Dolayısıyla, öznellik kipinin belirsizlik ifadesi kullanımında, öğrencilerin gerçekten zorlandığı anlaşılmıştır.

Tablo 20: Öznellik Kipinin Belirsizlik Kullanımı

Soru	Sınıf	connaître	connaître	connaître	avait connu	connaître
20	1 %	60	12	20	8	-
	2 %	68	-	12	16	4
	3 %	80	-	16	-	4
	4 %	72	4	20	4	-

Fransızca da “olasılık” bildiren ifadeler, öznellik kipi kullanımını gerektirir. Bu nedenle öğrencilere, “il est possible qu’elle malade” tümcesi verilmiş ve uygun düşecek şekilde doğru olan fiilin öznellik kipi çekimi sorulmuştur. Bu işleve verilen cevapların ortalamalarına bakıldığında, öğrencilerin % 41’i doğru şık “soit” ve % 59’u yanlış seçenekleri beyan etmiştir. Bu bulgulara göre, öğrencilerin öznellik kipinin olasılık işlevi kullanımını iyi bilmedikleri saptanmıştır.

Tablo 21: Öznellik Kipinin Olasılık İşlevi

Soru	Sımf		<i>est</i>	<i>sera</i>	<i>soit</i>	<i>va être</i>	<i>était</i>
21	1	%	40	8	32	8	12
	2	%	24	26	42	4	4
	3	%	18	22	40	12	8
	4	%	32	16	52	-	-

Fransızca öznellik kipi, “şüphe” belirten ifadelerde sık kullanılır. Dolayısıyla öğrencilere, şüphe bildiren “ce n’est pas sûr qu’il son examen” ifadesi sunulmuş ve doğru cevap istenmiştir. Bu sorudan elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin sadece % 24’ü doğru olan “ait réussi” yapısını tercih ederken, diğer % 76’sı yanlış şıkları işaretlemiştir. Bu oranlara bakıldığında öznellik kipinin bu işlevinin, öğrencilerde bir zorluğa yol açtığı belirlenmiştir.

Tablo 22: Öznellik Kipinin Şüphe İşlevi

Soru	Sımf		<i>réussis</i>	<i>ait réussi</i>	<i>a réussi</i>	<i>avait réussi</i>	<i>réussissait</i>
22	1	%	32	8	40	4	16
	2	%	24	32	36	4	4
	3	%	56	24	16	4	-
	4	%	24	32	24	4	16

Fransızca öznellik kipinin en çok kullanıldığı işlevlerden biri, “gerekliktir”. Bu nedenle söz konusu işlevin kullanımında öğrencilerin zorlanıp zorlanmadıklarını saptamak için, “il faut (est nécessaire / indispensable) que tu tes devoirs” ifadesi sunulmuştur. Elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 54’ü doğru olan “fasses” ve % 46’sı yanlış seçenekleri tercih etmiştir. Öznellik kipinin bu işlevini, öğrencilerin yarısına yakın bir kesiminin tam olarak kavrayamadığı saptanmıştır.

Tablo 23: Öznellik Kipinin Gereklilik Kullanımı

Soru	Sımf		<i>fais</i>	<i>ferais</i>	<i>faisais</i>	<i>feras</i>	<i>fasses</i>
23	1	%	8	12	20	12	48
	2	%	20	24	8	8	40
	3	%	12	4	16	8	60
	4	%	24	8	0	0	68

Öznellik kipinin emir işlevi, öğrencilerin karşısına nadiren çıksa da Türkçede de emir kipinin bulunması ve bazı kullanımlarda eşdeğer olarak verilmesi nedeniyle, bununla ilgili öğrencilerden, “Yaşayın! Tümcesinin eşdeğeri aşağıdakilerden hangisidir” şeklindeki ifadenin Fransızcadaki

aktarımını bulmaları istenmiştir.

Bu ifadeden alınan ortalamalara göre, öğrencilerin % 48'i doğru olan "que tu vives!" ve % 52'si yanlış olan tümceleri tercih etmiştir. Bu bulgulara göre, öznellik kipinin emir işlevi kullanımında, öğrencilerin bu işlevin kullanımında zorlandığı anlaşılmıştır.

Tablo 24: Öznellik Kipinin Emir İşlevi

Soru	Sınıf		<i>Tu vivras</i>	<i>Tu vis</i>	<i>Tu vivrais</i>	<i>Vis !</i>	<i>Que tu vives !</i>
24	1	%	21	4	25	17	33
	2	%	8	-	28	16	48
	3	%	8	4	4	28	56
	4	%	4	-	4	36	56

Fransızca'da zıtlık bildiren ve öznellik kipini gerektiren "bien que / quoique" bağlacıyla ilgili öğrencilere, "il est parti bien que / quoiqu'il" ifadesi sunulmuştur. Bu tümceden elde edilen ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin % 40'ı doğru şık "pleuve" cevabını ve % 60'ı yanlış seçenekleri vermiştir. Bu oranlara göre, Öznellik kipinin zıtlık kullanımını, öğrencilerin tam olarak bilmediği saptanmıştır.

Tablo 25: Öznellik Kipinin Zıtlık Kullanımı

Soru	Sınıf		<i>pleut</i>	<i>pleuvait</i>	<i>a plu</i>	<i>avait plu</i>	<i>pleuve</i>
25	1	%	4	40	12	4	40
	2	%	27	17	13	13	30
	3	%	16	12	12	12	48
	4	%	4	4	4	8	44

Diğer soruda ise, öznellik kipi kullanımını zorunlu kılan "jusqu'à ce que" bağlacı ile ilgili "on ne mangera pas jusqu'à ce que ta mère" tümcesi sunulmuştur. Ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin % 32'si doğru olan "vienne" şikkını ve % 68'i yanlış olan çekimleri vermişlerdir.

Öznellik kipini gerektiren bu kullanımın, öğrencilerde bir zorluğa yol açtığı anlaşılmıştır.

Tablo 26: Öznellik Kipinin Sınırlama Kullanımı

Soru	Sınıf		<i>viendra</i>	<i>vient</i>	<i>est venue</i>	<i>va venir</i>	<i>vienne</i>
26	1	%	20	28	16	12	24
	2	%	30	12	17	8	33
	3	%	40	16	-	12	32
	4	%	28	20	8	4	40

Öznellik kipinin diğer bir işlevi, "şart" bildirmesidir ve şart belirten "à condition que" bağlacını kullanarak öğrencilere, "il serait bien arrivé à condition qu'il le bon train." tümcesi verilmiştir. Bu işlevle ilgili elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 24'ü doğru olan "ait pris" cevabını ve % 76'sı uygun olmayan şıkları vermiştir.

Böylece öznellik kipinin bu kullanımından elde edilen verilere göre, öğrencilerin bu işlevde zorlandıkları saptanmıştır.

Tablo 27: Öznellik Kipinin Şart İşlevi

Soru	Sınıf		<i>a pris</i>	<i>ait pris</i>	<i>avait pris</i>	<i>prenait</i>	<i>prendrait</i>
27	1	%	24	28	24	16	8
	2	%	20	24	20	12	24
	3	%	24	12	28	16	20
	4	%	44	32	8	4	12

Öznellik kipi kullanımına yönelik son olarak, amaç bildiren “afin que” bağlacı ile ilgili öğrencilere, “elle s’est déguisée afin qu’on ne la pas” ifadesi verilmiştir. Bu işlevle ilgili elde edilen ortalamalara göre, öğrencilerin % 42’si doğru olan “reconnaiss” şikkını işaretlemiş ve % 58’i yanlış yapıları cevap olarak vermiştir. Bu beyanlara göre, öğrencilerin bu kullanımda zorluk yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 28: Öznellik Kipinin Amaç İşlevi

Soru	Sınıf		<i>reconnait</i>	<i>reconnaitrait</i>	<i>reconnaisse</i>	<i>reconnut</i>	<i>reconnaisait</i>
28	1	%	20	20	40	16	4
	2	%	40	17	30	13	-
	3	%	16	4	60	12	8
	4	%	32	8	40	-	20

Ayrıca öğrencilere, bildirme kipinde 6 soru sorulmuştur. Bu türdeki sorularda, öğrencileri bildirme ya da öznellik kipleri arasındaki farkı bilip bilmedikleri ve iki kip arasındaki başarı oranı belirlenmeye çalışılmıştır.

3.6. Bildirme Kipi Kullanımı

Bu sorularla öğrencilerin, hangi kipi daha iyi kullandıkları saptanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla öğrencilere, bildirme kiplerinden birinin kullanımını gerektiren, “il est évident qu’elle cette faute” tümcesi sunulmuştur. Sınıfların ortalamalarına bakıldığında, öğrencilerin % 62’si kullanılması gereken “a fait” şikkını ve % 38’i diğer seçenekleri işaretlemiştir.

Bu verilere göre, öğrencilerin çoğunluğu bildirme kiplerinden birini kullanmaları gerektiğini bilmiş ancak % 5’lik oran yanlış bildirme kiplerinden birini seçmiştir. Dolayısıyla, hangi kipin kullanılması gerektiği ayırt edilebilmiştir.

Tablo 29: Bildirme Kipinin Kesinlik Kullanımı

Soru	Sınıf		<i>ait fait</i>	<i>a fait</i>	<i>aurait fait</i>	<i>fasse</i>	<i>fit</i>
29	1	%	4	50	8	38	-
	2	%	-	56	8	32	4
	3	%	-	62	-	38	-
	4	%	4	78	4	10	4

Fransızcada, öğrencilerin karşılıklarına çok çıkan ve çok kullandıkları “savoir” fiili ile ilgili “je sais que tu...” ifadesi sunulmuştur. Ortalamalara göre, öğrencilerin % 59’u doğru olan “vas bien” cevabını vermiş ve % 41’i

diğer beyanlarda bulunmuştur. Buna göre, bildirme kipindeki bu işlevin kullanımında, öğrencilerin başarılı oldukları gözlemlenmiştir.

Tablo 30: Bildirme Kipini Gerektiren Fiil Kullanımı

Soru	Sımf	<i>aïlles bien</i>	<i>sois allé(e) bien</i>	<i>serais allé(e) bien</i>	<i>vas bien</i>	<i>allasses bien</i>
30	1	% 12	16	12	60	-
	2	% 32	20	-	48	-
	3	% 29	13	4	54	-
	4	% 12	4	12	72	-

İlgi zamirleri ile bağlanan yan tümceler, belirlilik anlamı söz konusu olduğunda bildirme kipi kullanımı doğrudur. Dolayısıyla öğrencilere, tanımlık kullanımından dolayı belirlilik anlamı katan “je cherche la fille qui trois langues” tümcesi sunulmuştur. Bu ifadeden elde edilen ortalamalara bakılırsa öğrencilerin % 72’lik gibi önemli bir çoğunluğu doğru olan “connaît” cevabını ve % 28’i yanlış seçenekleri tercih etmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin, belirlilik kullanımını ayırt etmede başarılı oldukları saptanmıştır.

Tablo 31: Bildirme Kipinin Belirlilik Kullanımı

Soru	Sımf	<i>ait connu</i>	<i>connaît</i>	<i>connaisse</i>	<i>eût connu</i>	<i>aurait connu</i>
31	1	% 0	76	16	4	4
	2	% 16	64	20	0	0
	3	% 4	72	24	0	0
	4	% 0	76	20	0	4

Öğrencilerin çok karşılaşıp kullandıkları, sebep belirten ve bildirme kipi kullanımını gerektiren “étant donné que” bağlacı ile ilgili “tu devrais bien connaître Paris étant donné que tu y déjà allé(e)” tümcesi verilmiştir.

Ortalamalara göre, öğrencilerin % 52’si doğru olan “es” seçeneğini ve % 58’i yanlış şıkları belirtmişlerdir. Böylece bu ifadede öğrenciler, bildirme kiplerinden birinin kullanılmasını gerektiğini bilmiştir.

Tablo 32: Bildirme Kipinin Sebep İşlevi

Soru	Sımf	<i>eusses</i>	<i>es</i>	<i>sois</i>	<i>serais</i>	<i>seras</i>
32	1	% 4	58	18	16	4
	2	% 8	42	25	17	8
	3	% 24	48	12	12	4
	4	% 4	60	20	16	0

“Öncelik-sonralık” belirten “après que” bağlacı, bildirme kiplerinden birinin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilere, “on regardera un film après que ton ami” ifadesi verilmiştir. Ortalamalara göre, öğrencilerin % 32’si uygun düşen “sera venu” seçeneğini ve % 68’i yanlış şıkları işaretlemiştir. Bu verilere göre, öğrencilerin % 32’si doğru seçeneği bulurken, % 40’lık kesim yanlış bildirme kiplerinden birini seçmiştir.

Dolayısıyla, öğrencilerin bildirme kiplerinden birini kullanmaları gerektiğini bilmiştir ancak sadece % 32’lik oranın doğru cevabı vermesi, bildirme kiplerinin kullanımında da bir zorluğun yaşandığını göstermektedir.

Tablo 33: Bildirme Kipinin Öncelik-Sonralık Kullanımı

Soru	Sınıf		<i>sera venu</i>	<i>vienne</i>	<i>vient</i>	<i>est venu</i>	<i>étais venu</i>
33	1	%	48	12	8	28	4
	2	%	36	16	8	28	12
	3	%	20	52	16	4	8
	4	%	24	32	20	12	12

Öğrencilerin, öznellik kipi kullanımındaki “şüphe ve bildirme kipi kullanımındaki kesinlik işlevlerini gerçekten birbirinden ayırt edip edemediklerini belirlemek için öğrencilere, “il est certain que ma mère la cuisine maintenant” tümcüsü sunulmuştur. Ortalamalara göre, öğrencilerin % 45’lik kesimi doğru şıkkı “fait” ve % 55’lik oranı yanlış cevabı vermiştir. Bu beyanlara göre, öğrencilerin % 6’sı yanlış olan bildirme kipini belirtmiştir. Dolayısıyla, hangi kipin doğru kullanım olduğu bilinmektedir.

Tablo 34: Bildirme Kipinin Kesinlik İşlevi

Soru	Sınıf		<i>fasse</i>	<i>aurait fait</i>	<i>fait</i>	<i>ait fait</i>	<i>eût fait</i>
34	1	%	48	4	44	4	0
	2	%	33	8	47	12	0
	3	%	52	0	36	8	4
	4	%	24	12	52	12	0

Değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan öğrencilerin, bildirme kipleri kullanımında, öznellik kipi kullanımına göre gerçekten çok daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Fransızcadaki bildirme kipi Türkçedeki bildirme kipleri ile birçok açıdan benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla bu başarıyı, söz konusu benzerliğe bağlayabiliriz.

Sonuç

Değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan öğrencilerin, Fransızca öznellik kipinin öğreniminde karşılaştıkları zorluğun temelinde, bu kipin yabancı öğe niteliği taşımasından kaynaklandığı varsayımının ileri sürülmesine olanak tanımaktadır.

Değişik dil öğrenim seviyeleri bulunmasına karşın, öğrencilerin ediniminde en çok zorlandıkları konulardan biri, Fransızca öznellik kipidir ve bu kipin kullanımınıdır. Dilsel benzerliğin, dil ediniminde önemli olduğu ve dil edinimini kolaylaştırdığı anlaşılmıştır. Öğrencilere göre öznellik kipi, “yabancı öğe” olma özelliği taşımaktadır ve ana dillerindeki bir yapıdan farklıdır. Ayrıca öğrenciler, öznellik kipinin ana dillerinde herhangi bir kipe biçimsel ve işlevsel olarak benzemesi durumunda, bu kipi daha kolay edinebilecekleri konusunda hemfikirler ancak söz konusu kipin ana dillerinde bir yapıya eşdeğer olup olmadığını bilmemektedirler. Buna karşın

öğrenciler, bu kipe Türkçedeki istek kipini karşılık olarak belirtmişlerdir. Diğer yandan, dilsel farklılığın dil edinimine isteği, ilgiyi ve merakı artırdığı anlaşılmıştır. Öznellik kipi, öğrencilere yabancı gelmektedir. Dolayısıyla, Weinreich'in dillerin farklı olma özelliğinin edinimde belli bir çekiciliği koruyabilme kuramına göre, öznellik kipinin yabancı öğe özelliği taşıması, edinimine karşı öğrencide ilgiyi ve merakı uyandırması gerekirken söz konusu yabancılaşma, öğrencilerde ilgiyi ve merakı artırmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla dil öğrenimindeki farklılığın, edinime karşı her zaman isteklendiremeyeceği anlaşılmıştır. Öğrenciler, fiilin öznellik kipinde çekiminin zor olduğunu ve bu zorluğun öznellik kipi öğrenimine karşı ilgiyi azaltacağını belirtmişlerdir. Dolayısıyla, bu kipi edinim sürecinde, fiilin öznellik kipinde çekiminin öğrencilerin istek ve ilgilerini düşürdüğünü ileri sürebiliriz.

Diğer taraftan, öğrenci tutumlarının gerçeği yansıtmadığını belirlemek için, gerçek uygulamalar değerlendirmeye alınmıştır. Verilere göre, öğrencilerin öznellik kipi ile ilgili görüşleri ile gerçek uygulamaları tutarlıdır. Gerçekten, değişik dil öğrenme seviyeleri bulunan öğrenciler, öznellik kipinin istek belirten işlevinin kullanımında zorlanmışlardır. Ayrıca öznellik kipinin belirsizlik ifadesi, öğrenciler için önemli bir zorluk oluşturmaktadır. Öznellik kipinin olasılık işlevini, öğrencilerin iyi kullanamadıkları anlaşılmıştır. Bununla birlikte, öznellik kipinin şüphe işlevi, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak öznellik kipinin gereklilik işlevini, öğrencilerin yarısından fazlasının kullanabildiği belirlenmiştir. Öznellik kipinin emir işlevi kullanımında ise, öğrencilerin zorlandıkları; öznellik kipinin zıtlık kullanımını, öğrencilerin tam olarak kavrayamadığı ve sınırlama işlevinin, öğrencilerde bir zorluğa yol açtığı anlaşılmıştır. Öznellik kipinin şart ve amaç işlevlerinin kullanımında ise, öğrencilerin zorlandıkları ortaya çıkmıştır.

Öte yandan, değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan öğrencilerin, ana dillerindeki benzerliğinden dolayı bildirme kipleri kullanımında, öznellik kipi kullanımına göre gerçekten daha başarılı oldukları görülmüştür. Ancak öğrencilerin, bildirme kipleri kullanımında da bir sorun yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu sorunun, başka bir araştırma konusu olarak ayrıca ele alınması yararlı olacaktır. Diğer taraftan, öznellik kipinin yabancı öğe taşıma özelliği, kullanım başarısını olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, Lado'nun kuramından hareketle, dilsel benzerliğin dil edinimini kolaylaştıracağı ve başarıyı artıracığı, farklılığın ise, zorlaştıracağı ve başarı oranını düşüreceği anlaşılmıştır. Öznellik kipinin yabancı öğe

özelliği taşıması yüzünden değişik dil öğrenim seviyelerine karşın öğrencilerin, bu kipin edinimindeki zorluğu aşamadıkları açıktır. Öznellik kipinin biçimsel ve işlevsel farklılığı, bu kipin ediniminde değişik dil öğrenim seviyeleri bulunan öğrencileri zorlamaktadır. Dil seviyesi ne olursa olsun, yapısal benzerliğin edinmeyi kolaylaştıracağı ancak farklılığın zorlaştıracağı anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu bulgu, dilsel farklılıkların edinimi zorlaştıracağı konusunda ileri sürmüş olduğumuz varsayımımızı desteklemektedir.

Bu bağlamda dilsel farklılıklar çerçevesinde, öğrencilerin zorlandığı değişik konular incelenmeli; yapısal ve işlevsel farklılıklar dikkate alınarak, Fransızca dil bilgisi kitapları hazırlanmalıdır. Her iki dildeki işlevsel ve yapısal farklılıklar göz önünde bulundurularak, işlevden yapıya doğru giden bir yöntemin benimsenmesi, karşılaşılan zorlukların önemli bölümünü ortadan kaldırdığı kanısındayız.

KAYNAKLAR

- Bosnalı, S. (2010). "Halaçanın Yitim ve Değişim Sürecine Tasarlama Kipleri Açısından Bir Bakış". *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* (53), 67-88.
- Bosnalı, S. & Topaloğlu, Y. (2015). "Fransızca Öznellik ve Türkçe Dilek-İstek Kipleri". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(Özel Sayı), 273-284.
- Březinová, M. (2009). *L'interférence linguistique en enseignement de la langue française*. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Katedra francouzského jazyka a literatury: Masarykova Univerzita.
- Cellard, J. (1996). *Le subjonctif: Comment l'écrire? - quand l'employer?* Belgium: Duculot.
- Corder, S. P. (1981). *Error analysis and interlanguage*. London: Oxford University Press.
- Delatour, Y., Jennepin, D., Léon-Dufour, M. & Teyssier, B. (2004). *Nouvelle grammaire du Français*. Paris: Hachette Livre.
- Dubois, J. & Lagane, R. (2005). *Larousse: Livres de bord, grammaire*. Montrouge: Baume-Les-Dames .
- Genç, H. N. (2015). "Emile'i Anadil Edinim ve Yabancı Dil Öğrenim Kuramları Açısından Okumak". *Journal of Language and Literature Education*, 14, 52-76.
- Grevisse, M. & Goosse, A. (2011). *Le bon usage, grammaire langue française*. 15. basım, Paris: De Boeck & Duculot.
- Grégoire, M. (2012). *Grammaire progressive du français*. Paris, France: CLE International.
- Gürer, G. (2002). "Eski Türkiye Türkçesinde istek kipi üzerine". *İlmi Araştırmalar*, XIII, 35-50.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri: Şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Lado, R. (1957). *Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers*. United states of America: The University of Michigan.
- Odlin, T. (1997). *Language transfer: Crosse-linguistique influence in language learning*. New York: Cambridge University Press.
- Soutet, O. (2000). *Le subjonctif en français*. Paris, France: Ophrys.
- Topaloğlu, Y. (2016). *Türk üniversite öğrencilerinin Fransızca öznellik kipi edinimi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Trawiński, M. (2005). *An outline of second language acquisition theories*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii.
- Wagner, K. H. (1982). "Kontrastive Linguistik". *D. Aksan içinde, Dilbilim Seçkisi: Günümüz Dilbilimiyle İlgili Yazılardan çeviriler* (E. Sözer, Çev., s. 217-224). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Weinrich, H. (1986). *Petite xénologie des langues étrangères*. In: *Communications, 43. Le croisement des cultures.*, 187-203. 12 19, 2014 tarihinde http://www.persee.fr/doc/comm_0588-8018_1986_num_43_1_1647 adresinden alındı.